

Uluslararası Uyghur Araştırmaları Dergisi, Sayı: 1/1 2013, Sayfa: 135-143.
Xelqara Uyghur Tetqiqati Jornali, San: 1/1 2013, Sehipe: 135-143.
International Journal of Uyghur Studies, Volume: 1/1 2013, Page: 135-143.

DOĞU TÜRKİSTAN'DAN ANADOLU'YA TÜRK DÜNYASINDA BAĞIMSIZLIK METAFORU: “UYAN”

Vedat YE LÇ ÇEK*

Erol SAKALLI**

ÖZET

Tarih boyunca çok geni bir coğrafyada yaşayan Türk milleti için bağımsızlık, Türk milletini tanımlayan temel kelimelerden biridir. Engin bir edebiyat birikimine de sahip olan Türk milletinin şair ve yazarları bağımsızlık temini eserlerinde sıkça işlemişler, ancak bu temini kimi zaman doğu gibi kimi zamanda çeşitli sembollerle anlatmışlardır. Bu bağlamda “uyan” fiili de bağımsızlıkta, her türlü kötülüğe karşı koymaya ve her alanda ilerlemeye yol gösteren bir simge olmuştur. Bu simge Doğu Türkistan’dan Anadolu’ya pek çok Türk şairinin şiirinde ve geni bir coğrafyada karşımıza çıkar. Biz makalemizde bu geni coğrafyada “uyan” metaforuyla şiirler veren şairlerin şiirlerini ve bu şiirleri meydana getiren ortak duyguyu ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Uyghur, Türk Dünyası, Bağımsızlık, Uyan.

135

THE METAPHOR OF INDEPENDENCE “WAKE UP” IN THE TURKIC POEMS FROM THE EASTERN TURKISTAN TO ANATOLIA

ABSTRACT

Independence is one of the very words that define the Turks, who have lived on a vast geography through the history. The authors and poets of the Turks, who have a rich literature, have used the independence theme in their works frequently. They have used this theme, however, sometimes directly and sometimes with symbols or metaphors. In this context, the verb “wake up” has been a symbol for independence, struggling against any evil or advance in any field. This symbol can be seen in the works of a number of poets on the wide geography from the Eastern Turkistan to Anatolia. In our article, we will analyze the poems of the poets using the metaphor “wake up” and the common emotion that created these poems.

Keywords: Uyghur, Turkic World, Independence, Wake up.

* Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Uşak – TÜRK YE, E-posta: vedatyesilcicek@hotmail.com.

** Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Uşak – TÜRK YE, E-posta: dr.erolsakalli@gmail.com.

Bir millet olarak “Türk”ün tarih boyunca “ba ımsızlık” teması ile beraber anılıyor olması bir yakı tırmadan öte, bir milleti tanımlayan en karakteristik özellik olarak kar ımıza çıkar. Ba ımsızlık, Türk Milleti için ba ka milletleri istila etmek ya da asimile etmek gibi insanlık dı ı bir anlam ta ımaz. Aksine insan uygarlı ı açısından en barı çı medeniyet unsurlarının Türk- slam medeniyetinde kar ılıklı buldu u a ikârdır. Lamartine bu durumu u cümlelerle özetlemektedir: “Bence, insanlı a eref veren Türk Milletinin dü manı olmak, insanlı ın dü manı olmaktan farksızdır.”¹ Nitekim Hammer “Tarih Türklerden çok ey ö rendi. Onların elinden çıkma öyle eserler var ki bunlar medeniyetin birer zinetidir.”² tespitini yaparken Türk- slam medeniyetinin bu e siz yönüne i aret etmektedir.

Hiç üphe yok ki, dünya uygarlık tarihine katkı yapmak, müstemleke olmakla de il ba ımsız olmakla mümkündür. Hürriyet, özgün ve nitelikli medeniyet unsurları meydana getirmenin en önemli e i idir. Nihal Atsız’ın *Türklerin Türküsü* iirinin ilk dörtlü ü bu duyguya yer vermektedir:

*Dilek yolunda ölmek Türklere olmaz tasa,
Türklere boyun e dirir yalnız töreyle yasa,
Yedi ordu birle ip kar ımızda parlasa,
Onu kanla söndürüp parlarız yeneriz.*³

deolojik yaklaşımların ve önyargıların dı ında bir perspektifle bakıldı ında, buradaki tematik yapıyla stiklal Mar ımızın üçüncü dörtlü ünün neredeyse birebir örtü tü ü görülecektir.

Türk dünyasının insanlık tarihi boyunca varlı mını sürdürmesi bir sevk-i tabi olarak ba ımsızlı ına olan dü künlü ünü de ifade eder. Mithat Cemal’in

*Ölmez bu vatan farz-ı mahal ölse de hatta
Çekmez kürenin sırtı bu tabutu cesimi*⁴

dizeleri aslında ilk anlamında Anadolu’yu kast ediyorsa da derin anlamında bir karakter eması çizer. Bu, Türk- slam varlı mının ba ımsızlıkla olan özde li idir.

Vatan duygusu ile ba ımsızlık arasındaki ilgi, en bariz ekilde Türk tarihinde vücut bulmaktadır. Namık Kemal *Vatan Makalesini* yazarken aslında bu milletin ba ımsızlı ına olan ba lılı ına i aret etmektedir: “ îr- Harlar, yani henüz memede olan süt çocukları be i ini, çocuklar e lendi i yeri, gençler geçimlerinin temin edildi i yeri, ihtiyarlar dünyadan ellerini eteklerini çektikleri, yalnız kaldıkları kö elerini, evlad anasını, baba ailesini ne türlü duygularla severse, insan da vatanını o duyguyla sever.”⁵

Türk insanının varlı ı ile ba ımsızlık arasındaki bu köklü ilgi, Türk- slam medeniyetinin özünü olu turacaktır. nsan uygarlı mının inki af etti i her co rafyada mutlaka olumlu bir katkı sa layan Türk milletinin edebiyatını çevreleyen, ona en temel zemini hazırlayan tema kaçınılmaz olarak ba ımsızlıktır. Bu temanın benzer metaforlarla edebiyata ve iire yansıması olması, co rafyası farklı da olsa aynı gönül birli i ile hareket ediyor olmasının göstergesidir.

“Petersburg’da 1811 yılında imzalanan bir antla mayla Do u Türkistan bölgesi Çinlilerin yönetimine bırakılır. Böylece bu bölgede ya ayan Uygur Türkleri 20. yüzyıla özgürlüklerinden

¹ **Türk ve Türklük**, Türk Standartları Enstitüsü Yayınları, s. 16.

² **age**, s. 16.

³ **age**, s. 16.

⁴ **age**, s. 307.

⁵ Hüseyin Tuncer, **Tanzimat Edebiyatı**, Akademi Kitabevi, zmir 1996, s. 105.

yoksun olarak girer. Ancak hiçbir zaman bağımsızlık mücadelesinden de vazgeçmemiştir. Bu nedenle yoksunluk baskı altında tutulan Uygur Türkleri iki kez ayaklanırlar (1911- 1930). "te bu direniş Uygur Türklerinin ulusal ozanı Abdülhalik Uygur'un şiirlerinin esin kaynağı olmuştur."⁶ Uygur Türk Edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Abdulhaluk Uygur'un, Turfan'da 1921 yılında yayımladığı ve *Uyan* adını taşıyan şiiri bu anlamda önemlidir. 1901'de dünyaya gelen Uygur, iyi bir eğitim almış, Arapça, Farsça, Çince ve Rusça dillerini öğrenmiştir. Bunun sayesinde, bu ülkelerin edebiyatlarını da tanıyan Uygur, tüccar babası ile seyahatlere gitmiş, bu seyahatler de onun ufkunun açılmasına katkıda bulunmuştur. "Abdulhaluk Uygur Rusya'da bulunduğunda sırada orta Asya'yı saran ceditçilik (Yenilikçilik) hareketinden derinden etkilenmiştir. Onun memleketine döndükten sonra bağımsızlık ilmi yayma, bu suretle milleti uyandırmaya yönelik faaliyetlerinden bunu anlamak mümkündür."⁷ Milletini uyandırmak için Uygur böyle seslenmektedir:

*Ey fakir Uygur uyan, uykun yeter
Sende mal yok imdi gitse can gider
Bu ölümden kendini kurtaramazsan
Ah!... senin hâlin beter, hâlin beter*

*Kalk dedim, başını kaldır, uykunu aç!
Rakibinin başını kes, kanını saç!
Göz açıp etrafa iyice bakmazsan
Ölürsün hasretle bir gün yok ilaç*

*Hâlâ bir cansıza benziyor vücudun
Bu sebepten mi ölümden gam etmiyorsun?
Çağırırım kımıldamadan yatıyorsun
Uyanmadan öylece ölmek mi istiyorsun*

*Gözünü dört açıp çevrene bir bak
Kendi istikbalin hakkında düşün uzak
Gitse eller elinden bu değerli fırsatlar
Gelecekte ikin kesat, ikin kesat*

*Acıyorum hâline ey Uygurum
Arkadaşım, kardeşim, tuşkunum
Hâline acıyıp seni uyandırsam
Duyuyorsun, söyle bana ne oldun*

*Gelecek bir gün pişman olursun
O zaman söylediklerimi anlarsın
"Eyvah" dediğinde ikin ten geçer
O zaman Uygurun sözüne gelirsin⁸*

Altı dörtlük halinde yazılan bu şiirin ilk dörtlüğünde Uygur, ait olduğu milletin (Uygur Türklerinin) içine düşmüşlüğüne gaflete dikkat çeker. Hemen girişteki bu hitap, Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı "İstiklal Marşımızın girişindeki "Korkma" hitabıyla aynı anlam derinliğini taşır. Uygur, "Ey fakir Uygur uyan, uykun yeter" mısrasıyla başladığı şiirinde "milli bir uyanı"nın gerekliliğini ifade eder.

⁶ brahim Kıbrıs, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Yeni Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001, s. 319.

⁷ Alimcan Nayet, *Abdulhaluk Uygur ve şiirleri*, TDK Yayınları, Ankara 2007, s. 4-5.

⁸ Alimcan Nayet, *age*, s. 46- 47.

etmektedir. “Ba ımsızlık” ve “Uyanmak” kavramları arasındaki bu metaforik ilinti co rafyalar de i se de benzerli ini muhafaza etmektedir. Mehmet Akif’in *Hürriyet* adını ta ıyan manzumesindeki,

...
Ya Vatan arkısı, yahud ona benzer bir ey
Okunup her kö e çın çın ötüyor... Hey gidi hey!
Bir mezarlık gibi dalgın yatıyorken daha dün,
u sokaklarda bugün dalgalanan ruhu görün⁹

“dalgın uyumak” ve “uyanmak” fiilleriyle, Uygur’un iirinin ikinci dörtlü ünde yer alan “Kalk dedim, ba ını kaldır, uykunu aç!” mısrası neredeyse birebir örtü mektedir. Uygur, iiri boyunca bir “birey”e sesleniyormu gibi bir üslup benimser. Böylece, “birlik” duygusuna da vurgu yapmı olur. Ayrım yapmaksızın, milleti tek bir birey gibi görür. Uygur’a göre istikbalin garantisi istiklaldedir. Bunun dı ındaki her seçenek yok olmayla e de erdir:

Gözünü dört açıp çevrene bir bak
Kendi istikbalin hakkında dü ün uzak
Gitse e er elinden bu de erli fırsatlar
Gelecekte i in kesat, i in kesat¹⁰

Yine, Mehmet Akif’in *Ordunun Duası* adını ta ıyan manzumesindeki

...
Bir dile im var, ölüüm isterim:
Yurduma tek dü man ayak basmasın¹¹

dizeleri, bu ortak duygu alanının yansıması olarak algılanmalıdır. Uygur’un iiri boyunca, zaman zaman yalvaran, zaman zaman da tehdide varan bir üslupla milletini uyarmaya çalı ması, tıpkı Mehmet Akif’te oldu u gibi “istiklal”e olan dü künlükle açıklanabilir. airler, edebiyatçılar böyle dönemlerde epik unsurlara da yer vererek adeta bir yol gösterici görevi üstlenirler. Moral de erleri önceleyen, samimi duygularla halkı istiklaline ve istikbaline göz dikenlere kar ı direni e ça ıran edipler ortak bir tema olarak “uyanı ”ı kullanırlar. Böyle manzumelerde “uyanmak”, “çı lık” gibi kavramlar pozitif, “uyku”, “gaflet”, “ölüm” gibi kavramlar ise negatif anlamlar yüklüdürler. Nitekim Namık Kemal, vatanın ve milletin tehlikede oldu unu dü ündü ü bir dönemde bu ortak duygulanma alanına ve benzer tematik olguya ba vurur. *Vaveyla* yani “çı lık” adını ta ıyan manzumesinde aynı ortak duyguyla millete öyle seslenmektedir:

Aç, vatan! Gö sünü lah’ına aç!
ühadâmı çıkar da ortaya saç!..
...
Mey dökülsün mükabr-i Ashâb’a
Yak ır mı sanem u mihrâba?
Haç mı konsun Bedel u mizâbâ;¹²
...

⁹ Ertu rul Düзда , *Safahat*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları No: 69, stanbul 1987, s. 80- 81.

¹⁰ Alimcan nayet, *age*, s. 46.

¹¹ Ertu rul Düзда , *age*, s. 493.

¹² Hüseyin Tuncer, *age*, s. 101.

Bu mısralarla, Uygur'un ve Mehmet Akif'in uyarıcı, doğru ile yanlış göstererek, bir nedensellik ili kisi içerisinde halkı direni e yani "uyan" a davet ettikleri görülmektedir. Mehmet Emin Yurdakul bu durumu *Bırak Beni Haykırayım* adlı şiirinde öyle ifade etmektedir:

...
Bırak beni haykırayım, susarsam sen matem et;
Unutma ki airleri haykırmayan bir millet,
*Sevenleri toprak olmu öksüz çocuk gibidir;*¹³

Bu mısralardaki "haykırmak" aslında *Vaveyla* adlı şiirdeki "çılık" ile Uygur'un şiirindeki "uyan" teması ile birebir örtü mektedir. Bu tematik örgü, birbiriyle a a ı yukarı ça da olsalar bile airlerin birbirlerinden habersiz bir biçimde ve farklı co rafyalarda olu turdu u ortak duygulanma alanına i aret eder. Bu alanı geli tirip zenginle tirmek son derece mümkündür. Ahıska Türk Edebiyatının en güçlü temsilcilerinden biri olan Mircevat Ahıskalı'nın *Hani* adını ta ıyan şiirini bu anlamda bir ba ka örnek olarak verebiliriz.

Mircevat Ahıskalı "Eski SSCB'ye ba lı Özbekistan'ın Sırderya ili Gülistan ehrinde do du... 1981 yılından sonra G ZL DD N mahlasıyla, uzun yıllar kimli ini saklayarak şiir yazmı tır... 1989 Fergana Faciası'ndan sonra Azarbeycan'a göç eden Mircevat AHISKALI burada AHISKALI mahlasıyla 1991- 1997 yılları arasında O uzeli ve Yeni Azerbaycan Gazetelerinde şiirler yayınladı. 1997 yılında anavatanı Türkiye'ye göç eden Mircevat AHISKALI şiirlerini Ahıska Gazetesi ve Ahıska Dergisi'nde yayınlamı tır. Türkiye'ye ilk geldi i günlerde kaybetti i yüzlerce şiir nedeniyle altı yıl şiir yazmayan Ahıskalı 2002 yılında tekrar eser vermeye ba lamı tır."¹⁴ Ahıskalı *Hani* şiirinde milletine u ekilde seslenir:

Uyan! Bu gafletten söyle ey insan,
Hayat yollarında izlerin hani?
Milyonlar içinde sen de bir insan,
Gelece i arayan gözlerin hani?

Söyle nerede kaldı vatanın, yurdun?
Unuttun adetin, ayrısın buldun,
Ben seni denizde bo ulan ördüm
Hay vurup kalkmaya dizlerin hani?

Senin de vardı bahçe, ba ların,
Uzaktan görünen yüce da ların,
Kimlere bıraktın yürek da ladın,
Haksızlı a kar ı sözlerin hani?

Dolanıp bu aylar, geçecek yıllar,
Her ne olur olsun, bir yerde ciller,
Da ıldın her yana, kar ı tı diller,
Geçmi teki temiz dillerin hani?

Hani o e ilmez eski kanunun?
Kanunsuzluktan, yanyyorsun bugün,

¹³ Ali hsan Kolcu, **Milli Edebiyat 1- şiir**, Salkımsö üt Yayınları, Konya, 2007, s. 83.

¹⁴ Mircevat Ahıskalı, **Figana**, Emin Yayınları, Bursa 2005, s. 7.

*Bak gör yarının, ne olacak sonun,
Da ların ba larında ellerin hani?*

*Nerde ozanların, üç telli sazın?
Dillerde söylenen güzel destanın?
imdi ad günlerin dü ündür senin,
Milli bayram, milli günlerin hani?*

*Hani edebiyat, öz yazıların?
Elveda emanet atasözlerin,
Yoksa tarihimiz yok mu bizlerin?
Ya arsin kı ile yazların hani?*

*Hani Musa dayın, o Bedel A an?
Meydanlarda nice pehlivan yıkan,
Bu kara güçleri bir yana yı an,
Söyle nerde, pehlivanların hani?*

*Hani Ömer Faik, eyh Zade nerde,
Âlimsiz ilimsiz dü mü sün derde.
efika'ya, Gevherleri bul bir de,
Elinde kalemi kızların hani?*

*Ça ır Dede Korkut versin nasihat,
Yeter, bu gurbette çekme eziyet,
Davran çık zulmetten, ho olsun hayat,
Elliye davrandın, yüzlerin hani?*

*Özgeler elinde vatan topra ın,
Kurumu ba bahçen, dökmü yapra ın,
Ahıska'da dalgalanmaz bayra ın,
Özgürlük simgesi bayra ın hani?*

*Vatan sözü titretir her insanı,
Vatan da olmazsan, milletin tanı,
Unutma! Milletin, unutmaz seni,
Dünyada tek olan vatanın hani?¹⁵*

On iki dörtlükten olu an bu iirin hemen ilk dörtlü ünün “uyan” fiiliyle ba lıyor olması dikkatlerden kaçmamalıdır. Ahıskalı, iir boyunca tıpkı di er airler gibi milletin tümünü bir birey olarak dü ünerek adeta onlara do ru ile yanlı ın ne oldu unu anlatır. Yanlı olan gaflettir, ölmü gibi sessiz kalmaktır, uyumaktır. Do ru olan ise uyanmak, uyanık olmaktır. Ahıskalı'nın “uyan” demekteki kastı, di er iirlerde gördü ümüz “ba ımsızlık”, “istiklal” gibi temalardan hareket ederek kültürel zenginli in korunması duygusuna ula ır. Ancak kültürel zenginli in, örf ve ananın korunması Ahıskalı'ya göre zaten “ba ımsızlık”ın varlı ıyla alakalıdır. iirin son iki dörtlü ünde yer alan u mısralar bu anlamda önemlidir:

¹⁵ Mircevat Ahıskalı, *age*, s. 43-45.

- Doğu Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Şiirinde Bağımsızlık Metaforu: "Uyan"

...
Özgürlük simgesi bayra m hani?

Vatan sözü titretir her insanı,
Vatan da olmazsan, milletin tanı,
Unutma! Milletin, unutmaz seni,
Dünyada tek olan vatanın hani?¹⁶

Ahıskalı'nın vurgu yaptığı vatan, millet gibi temaların kaynağı bağımsızlıktır. Şair, milletini bu konularda uyarırken "uyan" fiilini kullanır. Kendi de erlerine ve varlıklarına karşı ortaya çıkacak uyanı , bağımsızlık temasının da esasını oluşturacaktır.

Azerbaycan Türk Edebiyatının güçlü sesi Hüseyin Cavid'in *Harb ve Felaket* adımı ta uyan iiri de benzer bir tematik derinlik ve metaforla karşıımıza çıkmaktadır:

...
Arkada , yolda ! Ey vatanda , uyan!
Yatma artık, yeter... De i di zaman;
Sıyrılır, bak, yavaş yavaş zulmet,
Bâri tan yıldızından al ibret!
Ne deyir bak o pembe çehreli nûr?
Seher olmu , demek güne do uyor.
Azacık varsa hiss ü vicdânın,
Kalk, uyan! Gör ne fikre hâdîmsin?
Kimlerin o lusun? Nesin? Kimsin?
Sürünüp durma böyle, bir yüksel!
Bir dü ün, gör be altı asır evvel
Ne idin? mdi nerdesin? Bu ne ye's?
Acaba yok mu sende izzet ü nefis?
Bir kadar sarho oldun i te, yeter!
Tiksinip bir ayıl da gör, ne haber?
Âdek evlâdı kol- kanat açarak,
Çarpı ır yerde, gökte od saçarak.
Yeti ir, haydi za'afî, aczi bırak!
Canlan ve pü küren muhitine bak!
Bak da bir an tasavvur et yarını,
Daha sür'atle at adımlarını!
Kim bakıp dursa bil ki kaybedecek,
Ayak altında mahv olup gidecek...
Sürüsünden kenar olan koyunu
Canavar parçalar görüp de bunu;
Dona kalmakta var mı bir mânâ?
Çık ezildin yeter, er o lu er ol!
Çırpınıp çâre-i halâs ara, bul!
Ko arak nûra, celi et pâ-yı mâl!
Hep senindir eref, ümid, ikbâl.
a ırıp durma böyle... Bir aydın

¹⁶ Mircevat Ahıskalı, *age*, s. 45.

*deal arkasında ko çırpın!
dealsiz necat ümid-i melâl...
ttihad! te en büyük ideal!
Seni kurtarsa, kurtarır birlik,
Çünkü birliktedir fakat dirlik!..¹⁷*

1882 yılında Nahçıvan’da doğan Cavid, Gülçin ve Arif mahlaslarını kullanarak Türkçe ve Farsça şiirler yazmıştır. Bir müddet İstanbul’da bulunduktan sonra tekrar memleketine dönen ve ticarete atılan Cavid, dönemin rejimi hakkında yazdığı yazılardan dolayı takip edilmiş ve Sibirya’ya sürülmüştür. 1944’te Sibirya’da vefat etmiştir.¹⁸ Şiirlerinde samimi bir dil kullanan Hüseyin Cavid’in şiirlerinde romantizm ile realizmin birleştiğini de görebiliriz.¹⁹ Üç bölümünden oluşan yukarıdaki şiirin ilk bölümünde Cavid, gaflet ve uykunun ortaya çıkardığı ataletten bahseder. “Susmak”, “hüzün”, “gece”, “bayku” gibi metaforlarla bu olumsuz duruma işaret eder. Kırk iki mısralık bu ilk bölümden sonra Cavid, tıpkı diğer şiirlerde olduğu gibi üçüncü bölümde çalınmamızın temelini teşkil eden ortak duygulanma alanına geçer ve

*Arkadaş, yolda! Ey vatandaş, uyan!
Yatma artık, yeter... Değildi zaman;²⁰*

mısralarıyla milletine seslenir. Bir ve bütün olmak kuvvetli olmayı, kuvvetli olmak da haklıyı beraberinde getirecektir. Nitekim Cavid “sürüsünden ayrılan koyunu kurt kapar, o halde bir olalım, bizi ancak birlik kurtarır” diyerek bu noktaya dikkat çekmektedir. Cavid’e göre “uyanmak” bütün bu düüncenin ilk adımınıdır.

Milletin zor günler yaşadığını, baskı ve zulümle mücadele etmek gerektiğini, bir olmak, birlik olmak gerektiğini yani baskısızlığı “uyan” fiiliyle ele alan şairlerden biri de Kazak Türklerinin güçlü sesi Mirjakıp Duvlatov’dur. Kazak topraklarındaki aydınlanmanın öncülerinde biri olan ve “halkını cehaletten kurtulmaya, kültürlü ve bilgili olmaya, birlik ve beraberliğe, Rus baskısına karşı koymaya çağırır”²¹an Duvlatov *Uyan Kazak* adlı kitabın girişindeki dörtlükle kendini ifade etmiştir:

*Gözünü aç, uyan Kazak, kaldır başını,
Geçirme karanlıkta boşuna yıllarını.
Toprak gitti, din zayıfladı, hal harap oldu,
Kazakım, artık yatmak yaramaz oldu.²²*

“Uyanmak” metaforuyla işaret edilen baskısızlık temasının farklı coğrafyalarda uyanık Türk şairleri arasında ortak bir dile dönüşmesi manevi sınırlarımızın, kültür birliğimizin, inanç ve ülkü kardeşliğimizin halen canlı olmasına işaret etmesi bakımından dikkate değerdir.

¹⁷ Zeynelabidin Makas, *Çağdaş Azerbaycan Şiiri Antolojisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992, s. 31-32.

¹⁸ Zeynelabidin Makas, *age*, s. 26.

¹⁹ Hüseyin Cavid, *Şiirleri*, C: I, Lider Nispetiyyat, Bakı, 2005, s. 6-7.

²⁰ Zeynelabidin Makas, *age*, s. 31.

²¹ *Türk Dünyası Edebiyatları*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998, s. 363.

²² Mehmet Kara, İbrahim Damira, “Uyanma Kavramı ve Kazaklar”, *Turkish Studies*, S: 3/7, 2008, s. 395-412.

- Doğu Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Şiirinde Bağımsızlık Metaforu: "Uyan"

KAYNAKLAR

- 📖 AHISKALI Mircevat, **Figan**, Emin Yayınları, Bursa, 2005.
- 📖 AY Özgür, "Abdurrahim Ötkür'ün 'z' Romanı Üzerine", **Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkishor Turkic**, Volume 2/2, Spring 2007, S. 2, www.turkishstudies.net, p. 54-72.
- 📖 CAV D Hüseyin, **s r l ri I. Cild**, Lider N riyyat, Bakı, 2005.
- 📖 DÜZDA Ertu rul, **Safahat**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1987.
- 📖 NAYET Alimcan, **Abdulhaluk Uygur ve iirleri**, Türk dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.
- 📖 KARA Mehmet ve DAM RA bragim, "Uyanma Kavramı ve Kazaklar, **Turkish Studies**, S: 3/7, (2008), s. 395-412.
- 📖 KIBRIS brahim, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Yeni Türk Edebiyatı**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001.
- 📖 KOLCU Ali hsan, **Milli Edebiyat 1- iir**, Salkımsö üt Yayınları, Konya, 2007.
- 📖 MAKAS Zeynelabidin, **Ça da Azerbaycan iiri Antolojisi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.
- 📖 TUNCER Hüseyin, **Tanzimat Edebiyatı**, Akademi Kitabevi, İzmir, 1996.
- 📖 **Türk Dünyası Edebiyatları**, Milli E itim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998.
- 📖 **Türk ve Türklük**, Türk Standartları Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1994.